

8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.1

Карпунно Я.М.

студентка,
Національний університет харчових технологій

Ткаченко Н.М.

професор, доктор економічних наук,
Національний університет харчових технологій

ОБЛІК КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА ГОСПОДАРСЬКИМ СПОСОБОМ

Стаття присвячена проблемі сфери будівництва, як важливої галузі економіки країни та фундаментом функціонування суспільства. Дослідженню ефективної організації та ведення обліку капітального будівництва, як запоруки успішного функціонування суб'єктів господарювання, розвитку країни та інфраструктури в цілому. Особливо важливим є дослідження та вирішення проблем обліку капітального будівництва господарським способом в умовах реформування та євроінтеграції України на сьогодні.

Ключові слова: будівництво, будівельні контракти, будівельно-монтажні роботи, господарський спосіб капітального будівництва, проектно-кошторисна документація.

Постановка проблеми. Сфера будівництва є важливою галуззю економіки країни та фундаментом функціонування суспільства. Саме тому, ефективна організація та ведення обліку капітального будівництва є запорукою успішного функціонування суб'єктів господарювання, розвиток країни та інфраструктури в цілому. В умовах реформування та євроінтеграції України для вдосконалення обліку капітального будівництва господарським способом першочерговим є дослідження та вирішення проблем їх обліку, що існують на сьогодні.

В силу своєї специфіки будівництво, як ніяка інша сфера діяльності, накладає свій відбиток на бухгалтерський, податковий та управлінський обліки. Оскільки будівельні контракти мають, як правило, довгостроковий характер, і протягом терміну їх виконання можуть змінюватися і вартість ресурсів, і умови виконання контракту, то перед бухгалтером будівельної організації постає задача достовірного визначення доходів і витрат по виконанню такого контракту, а в результаті – і фінансового результату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями обліку капітального будівництва господарським способом займалися незначна частина вчених та науковців. Питання фінансування капітальних вкладень, контролю за використанням коштів, аналізу та аудиту капітального будівництва випали з поля зору науковців. У своїй публікації Н. Лисенко розглядає актуальні питання методики обліку капітальних інвес-

тицій на підприємствах житлово-комунального господарства та обґрунтовує ряд пропозицій, спрямованих на його удосконалення.

Мета дослідження. Метою дослідження є визначення та аналіз обліку капітального будівництва господарським способом на вітчизняних підприємствах в сучасних умовах розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Капітальне будівництво господарським способом інтерпретується як виконання всього циклу будівельних робіт самим підприємством-забудовником. В такому випадку, підприємство бере на себе відповідальність за будівництво об'єкту та виконання будівельно-монтажних робіт. З метою покращення якості робіт та ефективного ведення будівництва, підприємство може сформувати необхідний апарат управління та виробничу базу. Для цього можливо додатково залучати працівників та відповідну будівельну техніку. На практиці така ситуація найбільш імовірна, коли будівельна організація зводить будь-який об'єкт для власних потреб [3].

При господарському способі виконання робіт джерелом капітальних вкладень можуть бути ресурси, які мобілізуються в самому будівництві. До таких джерел належать: економія від зниження собівартості будівельно-монтажних робіт, зменшення запасів нормованих активів, інші кошти.

Для кращого обліку у сфері капітального будівництва: наявність та рух основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів,

для відображення капітальних та фінансових інвестицій існує Журнал 4.

Записи в Журналі 4 ведуться на підставі первинних бухгалтерських документів. Відомість 4.1 ведеться за Д-т 15 рахунку. Вона призначена для обліку капітальних інвестицій та будівельних робіт таких, як: будівельні, проектні, монтажні роботи, витрати на виготовлення та спорудження будинків і споруд. До уваги беруться інші необоротні матеріальні активи: будівельні інструменти, інвентарна тара, тимчасові не титульні споруди тощо. У відомості також відображаються витрати на проведення модернізації, дообладнання, модифікації. Це обліковується на субрахунку 152. Якщо на будівництві виконуються роботи з реконструкції будівель, добудови, то такі операції відносять на 151 субрахунок бухгалтерського обліку. Такі роботи мають призвести до майбутніх економічних вигод підприємства.

Облік капітального будівництва ведеться за фактичними витратами.

Для того, щоб поквартально визначити фактичну вартість кожного окремого об'єкта будівництва використовується вкладний аркуш Відомості 4.1. У ньому окремо відображається сума податкового кредиту, яка визначається у зв'язку з авансом вартості необоротних активів, устаткування чи будівельно-монтажних робіт.

Облік капітального будівництво господарським способом може мати такі етапи:

1. Оприбуткування будівельних матеріалів, закуплених від постачальників (за мінусом Податку на додану вартість):

Д-т 205 «Будівельні матеріали»

К-т 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»

2. Відображення податкового кредиту з Податку на додану вартість:

Д-т 641 «Розрахунки за податками»

К-т 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»

3. Списуються будівельні матеріали, використані на будівництво об'єкта:

Д-т 151 «Капітальне будівництво»

К-т 205 «Будівельні матеріали»

4. Відображення нарахування заробітної плати будівельникам:

Д-т 151 «Капітальне будівництво»

К-т 661 «Розрахунок за заробітною платою»

5. Відображення нарахування Єдиного внеску на соціальне страхування:

Д-т 151 «Капітальне будівництво»

К-т 652 «Розрахунки за соціальним страхуванням»

6. Відображення нарахування амортизації будівельної техніки, яка задіяна у будівництві:

Д-т 151 «Капітальне будівництво»

К-т 131 «Знос основних засобів»

7. Відображення інших витрат, які прямо пов'язані з процесом будівництва:

Д-т 151 «Капітальне будівництво»

К-т 209 «Інші матеріали»

або К-т 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»

8. Після завершення будівництва збудований об'єкт підлягає введенню в експлуатацію:

Д-т 103 «Будинки та споруди»

К-т 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» [4].

Витрати будівельно-монтажних робіт, які виконуються господарським способом, забудовник обліковує по кожному об'єкту окремо.

Витрати за будівельним контрактом включають:

– витрати, безпосередньо пов'язані з виконанням даного контракту, тобто прямі Д-т субрахунку 231 «Виконання будівельних контрактів» рахунка 23;

– загальновиробничі витрати

Д-т рахунку 91 «Загальновиробничі витрати».

До витрат за будівельним контрактом включають витрати за період від дати підписання будівельного контракту до дати завершення цього контракту, а також витрати, які поніс підрядник при підписанні будівельного контракту. Витрати, понесені при підписанні будівельного контракту, який не підписаний до дати балансу, визнають витратами звітного періоду без включення до витрат за будівельним контрактом у наступних звітних періодах.

До складу витрат, безпосередньо пов'язаних з виконанням будівельного контракту, належать:

✓ прямі матеріальні витрати;

✓ прямі витрати на оплату праці;

✓ інші прямі витрати [5].

До складу загальновиробничих витрат включаються передбачені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» затрати на управління, організацію та обслуговування будівельного виробництва з розподілом між об'єктами будівництва з використанням бази розподілу при нормальній потужності (пропорційно прямим витратам; обсягам доходів; прямим витратам на оплату праці; відпрацьованому будівельними машинами і механізмами часу тощо) [5].

Не включаються до складу витрат за будівельним контрактом, а відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені:

– адміністративні витрати;

– витрати на збут;

– інші операційні витрати;

– витрати на утримання (амортизація, охорона тощо) незадіяних будівельних машин, механізмів та інших необоротних активів, які не використовуються при виконанні будівельного контракту [5].

В залежності від того, які обов'язки взяло на себе підприємство-будівельник та які роботи обумовлені в договорі із замовником залежить виконання даної роботи і, відповідно, система обліку будівництва. Розглянемо приклад 1.

Приклад 1.

Будівельна організація-підрядник виставила замовнику рахунок на суму 800,00 грн. Розрахунковий дохід від виконання етапу будівельного контракту складає 1000,00 грн. Порядок відображення операцій в бухгалтерському обліку представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

№ з/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		Сума
		Дт	Кт	
1	Визнано розрахункову суму доходу	36	703	1000,00
2	Відображено суму визнаного доходу по завершених етапах незавершеного контракту	238	239	1000,00
3	Коригування на суму перевищення визнаного доходу над проміжним рахунком («сторно»)	36	239	200,00

Забудовники по завершенні будівництва і введення в експлуатацію окремих об'єктів мають визначити їхню інвентарну вартість, тобто сукупність витрат на будівництво або придбання об'єктів.

Вартість проектно-кошторисної документації, розробленої проектними організаціями, оплачують замовники із коштів, асигнованих на капітальні вкладення, що обліковуються на рахунку 151 «Капітальне будівництво». По завершенні будівництва об'єкта витрати на оплату проектно-кошторисної документації разом з іншими витратами переносять на рахунок 10 «Основні засоби».

Встановлене обладнання, що потребує монтажу, беруть на облік також за інвентарною вартістю. Вартість цього обладнання складається з ціни придбання,

включно із транспортними витратами на доставку його на об'єкт, витратами на монтажні й будівельні роботи, пов'язані із побудовою фундаментів і встановленням обладнання.

Висновки. Будівництво – одна з найприбутковіших та ризикових галузей економіки. Зважаючи на відповідальність, яку бере на себе будівельне підприємство, весь облік діяльності повинен бути точним, достовірним та правильним. Облік капітального будівництва господарським способом потребує поступового вдосконалення та вирішення наявних проблем, що дозволить оптимізувати систему бухгалтерського обліку та гармонізувати вітчизняну практику обліку відповідно до міжнародних стандартів.

Список літератури:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. №996-ХІУ.
2. П(С)БО 18 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 18 «Будівельні контракти», затверджене наказом МФУ від 28.04.2001 р. № 205.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».
4. Кузнецова С.А. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посібник / Таврійський держ. агро-технологічний ун-т. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2008. – 230 с.
5. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – К.: Алерта, 2016. – 1080 с.
6. Чеснакова Л.С., Алексеева А.В., Масалітіна В.В. Бухгалтерський облік: Навч. посіб. / Київський національний торговельно-економічний ун-т. – К.: КНТЕУ, 2009. – 397 с.

УЧЕТ КАПИТАЛЬНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА ХОЗЯЙСТВЕННЫМ СПОСОБОМ

Статья посвящена проблеме сферы строительства, как важной отрасли экономики страны и фундаментом функционирования общества. Исследованию эффективной организации и ведения учета капитального строительства, как залог успешного функционирования субъектов хозяйствования, развития страны и инфраструктуры в целом. Особенно важным является исследование и решение проблем учета капитального строительства хозяйственным способом в условиях реформирования и евроинтеграции Украины на сегодня.

Ключевые слова: строительство, строительные контракты, строительно-монтажные работы, хозяйственный способ капитального строительства, проектно-сметная документация.

ACCOUNTING OF CAPITAL BUILDING BY ECONOMIC APPROACH

The article is devoted to the problem of the sphere of construction as an important branch of the country's economy and the foundation of the functioning of society. The study of efficient organization and accounting of capital construction, as a guarantee of the successful functioning of economic entities, the development of the country and infrastructure in general. Particularly important is the study and solving of accounting problems of capital construction by economic means in the conditions of reform and European integration of Ukraine to date.

Key words: construction, building contracts, construction and installation work, economic method of capital construction, design and estimate documentation.